

*Рекомендовано до друку вченою радою Інституту післядипломної освіти
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 4 від 31 травня 2021 року)*

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Войцехівський М. Ф., директор Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Івашнюва С. В., заступниця директора Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук, доцентка;

Кочерга О. В., заступник директора Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент;

Гончаренко А. М., т. в. о. завідувачки кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук, доцентка;

Дятленко Н. М., доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка психологічних наук, доцентка;

Меленець Л. І., доцентка кафедри дошкільної та початкової освіти Інституту післядипломної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Митник Олександр Якович, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології факультету педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Карлінська Яніна Валеріївна, заступниця директора, викладачка Циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидатка педагогічних наук.

Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи: збірник матеріалів III Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф., 15 грудня 2020 р. / Автори та упоряд.: М. Войцехівський, С. Івашнюва, О. Кочерга, А. Гончаренко, Н. Дятленко, Л. Меленець (електронне видання). Київ : ІПО КУБГ, 2020. 285 с.

До збірника ввійшли тези та статті учасників III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «**Компетентнісне спрямування дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи**». У роботах розглянуто питання, пов'язані з різними аспектами, напрямками і підходами, що поєднуються спільною основою компетентнісно орієнтованої освіти. Осмислення концептуальних основ такого підходу, внесок у розробку теорії та методик, питання усвідомлення специфіки діяльності системи освіти та суб'єктів освітнього процесу були предметом обговорення Інтернет-конференції. Позиції авторів є результатом екстраполяції, аналізу інформації та досвіду про стан розробки й впровадження компетентнісної ідеї.

Збірник адресовано науково-педагогічним, науковим працівникам, докторантам, аспірантам, студентам, педагогам-практикам і всім, хто цікавиться питанням розвитку дошкільної та початкової освіти в умовах нової української школи на компетентнісних засадах.

УДК 373.2/.3.091.2.014.3:005.336.2

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

© Інститут післядипломної освіти КУБГ, 2020

© Войцехівський М., Івашнюва С., Кочерга О., Гончаренко А., Дятленко Н., Меленець Л.
(автори-упорядники), 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	7
 1. Осмислення проблеми життєвої компетентності в першій третині XXI століття	
Гагаріна Наталія Павлівна, Скуренко Світлана Леонідівна <i>Дослідження якості дошкільної освіти з використанням міжнародного інструменту оцінювання ECERS.....</i>	9
Кочерга Олександр Васильович <i>Психологічні чинники в формуванні життєвої компетентності.....</i>	16
Мариновська Оксана Яківна <i>Діагностичний інструментарій визначення рівня сформованості ключових компетентностей учнів.....</i>	18
Матяшук Валентина Петрівна <i>Виклики, що стоять на шляху впровадження компетентнісних підходів в Новій Українській Школі першої третини XXI століття.....</i>	22
Подліняєва Оксана Олександрівна <i>Розвиток медіакомпетентності учасників освітнього процесу на прикладі соціальних мереж.....</i>	28
Тіхонова Наталія Георгіївна, Іванова Світлана Григорівна <i>Налагодження партнерських відносин вчителя з батьками як умова формування життєвих компетентностей молодших школярів.....</i>	37
 2. Формула НУШ: реалізація за ключовими компонентами	
Бодунова Наталія Анатоліївна <i>Дитиноцентризм як один із базових компонентів формули НУШ.....</i>	42
Говоруха Людмила Петрівна <i>НУШ як платформа для розвитку навчально-пізнавальної діяльності учнів початкової школи.....</i>	45
Дроботько Ірина Дмитрівна <i>Психолого-педагогічний супровід навчально-пізнавальної діяльності учнів першого класу.....</i>	47
Дудар Лілія Миколаївна <i>Лепбук – педагогічна ідея для колективної роботи, що не закінчується після дзвінка.....</i>	51
Кириленко Ольга Сергіївна <i>Умови формування навичок 4К на уроках читання в НУШ.....</i>	53
Ковальська Тетяна Григорівна <i>Розвиток творчих здібностей учнів початкової школи шляхом впровадження LEGO-технології.....</i>	58
Колесник Лілія Вікторівна <i>Секрети логічного міркування на уроках у початковій школі.....</i>	61
Кондратова Вікторія Вадимівна <i>Вплив образотворчої діяльності на емоційний стан молодшого школяра.....</i>	64
Копійка Людмила Петрівна <i>Розвиток дослідницьких компетентностей учнів початкової школи в умовах навчання у НУШ.....</i>	72
Котелянець Наталка Валеріївна <i>Формування технологічної культури учнів початкової школи.....</i>	75

Кравченко Ірина Миколаївна <i>Соціально-емоційне та етичне навчання як платформа для розвитку емоційного інтелекту учнів початкових класів на уроках читання в умовах НУШ.....</i>	79
Кравчук Лариса Володимирівна <i>Читання з розумінням як складова читацької компетентності молодшого школяра.....</i>	87
Лазебний-Чоловський Дмитро Миколайович <i>Сучасні методи та засоби організації уроку фізичної культури за стандартами НУШ.....</i>	89
Любимова-Лисиця Марина Валеріївна <i>Музично-ритмічне тіловиховання учнів початкових класів на уроці фізичної культури.....</i>	92
Найбьон Катерина Валеріївна <i>Практичний аспект формування мотивації учнів молодшого шкільного віку до читання в умовах НУШ.....</i>	94
Нетеса Людмила Василівна <i>Розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи.....</i>	98
Третяк Ольга Петрівна <i>НУШ як платформа формування моральних цінностей у молодших школярів.....</i>	102
Чернецька Олена Георгіївна <i>Формування просторових уявлень молодших школярів у процесі організації навчання в Новій українській школі.....</i>	106
Щербина Вікторія Миколаївна <i>Активізація пізнавальної активності молодших школярів: п'ять Великих історій Монтессорі.....</i>	111
Юстенюк Олена Сергіївна <i>Вивчення творчості В.О.Сухомлинського в контексті НУШ на уроках з «Літературного читання» в початковій школі.....</i>	114
Янковська Інна Миколаївна, Латиш Олеся Олегівна <i>Психолого-педагогічні аспекти формування творчих умінь молодших школярів засобами образотворчого мистецтва.....</i>	116
Янковська Інна Миколаївна, Прохоренко Юлія Леонідівна <i>Формування компетентностей молодших школярів у мистецькій освітній галузі.....</i>	121
 3. «Канва» компетентнісного підходу в розвитку дитини дошкільного віку: розмаїття та варіативність	
Горська Олена Олександрівна <i>Монологічна компетенція дошкільників як показник мовленнєвої готовності до навчання в школі.....</i>	125
Діхтієвська Тетяна Олександрівна <i>Співпраця закладу дошкільної освіти та НУШ у національно-патріотичному вихованні дітей.....</i>	129
Дятленко Наталія Михайлівна <i>Компетентнісний підхід: можливості для змін у дошкільлі.....</i>	131
Іваненко Марія Сергіївна, Іваненко Марта Елеонора Сергіївна <i>Вікові особливості музичного розвитку дитини дошкільного віку.....</i>	134
Кіндей Леся Григорівна <i>Елементи ТРВЗ-педагогіки в мовленнєвому розвитку дітей дошкільного віку.....</i>	137

Ковтун Єлизавета Федорівна <i>Інтегрований підхід у процесі формування медійних та інформаційних навичок дітей дошкільного віку</i>	144
Мартін Аліна Миколаївна <i>Наступність формування природознавчої компетентності між дошкільною і початковою освітою у процесі фенологічних спостережень</i>	149
Нікітіна Олена Олександрівна <i>Розвиток критичного мислення старших дошкільників на заняттях з логіко-математичного розвитку</i>	152
Пазюк Світлана Андріївна <i>Наступність у формуванні екологічної грамотності дітей старшого дошкільного і молодшого шкільного віку: компетентнісний підхід</i>	158
Сабол Діана Михайлівна <i>Розвиток емоційного інтелекту в дітей дошкільного віку</i>	160
Смольникова Галина Валентинівна <i>Адаптація дітей раннього віку до дошкільного закладу в умовах пандемії</i>	163
Теряєва Лариса Анатоліївна, Потапко Юлія Віталіївна <i>Формування вокально-хорових навичок у дітей дошкільного віку</i>	167
Шелестова Людмила Володимирівна <i>Картина світу та її формування у дошкільників засобами живопису</i>	170
Шило Юлія Василівна <i>Використання мнемотехніки в роботі з дошкільниками</i>	173
4. Нові можливості творчої самореалізації та самовдосконалення педагога в умовах освітньої реформи	
Байдак Ірина Антонівна <i>Потреба педагога в навчанні протягом кар'єри як безпечний гарант його професійного становлення</i>	177
Врадій Катерина Миколаївна <i>Відкриті освітні ресурси та можливості самовдосконалення професійної підготовки сучасного педагога</i>	180
Врадій Катерина Миколаївна, Зінакова Каріна Олексіївна <i>Реалізація педагогічної спадщини М.Монтессорі в професійній підготовці вихователя закладу дошкільної освіти</i>	182
Гончаренко Алла Миколаївна <i>Самоосвіта педагога як фактор реалізації змісту програми “Я-КИЯНИН”</i>	187
Кифенко Анна Миколаївна, Міщенко Зінаїда Іванівна <i>Робота над ансамблем в навчальному хоровому колективі</i>	189
Котелянець Юлія Сергіївна <i>Організація професійної підготовки майбутнього вихователя до формування творчості дітей старшого дошкільного віку засобами інтеграції мовленнєвої та конструктивної діяльності</i>	191
Лигоміна Тетяна Анатоліївна <i>Формування професійного іміджу практичного психолога закладу освіти як засіб самовдосконалення фахівця</i>	195
Лютко Оксана Михайлівна <i>Оцінювання педагогічної діяльності педагогічних працівників ЗДО у контексті інституційного аудиту</i>	197

Матвійчук Оксана Євгенівна <i>Книга і читання – важливий чинник саморозвитку та самовдосконалення педагога</i>	202
Палько Тетяна Василівна <i>Нові професійні ролі і завдання педагога в умовах освітніх змін</i>	204
Поліщук Любов Андріївна <i>Мій досвід проходження державної сертифікації</i>	207
Полякова Олена Василівна <i>Роль вчителя початкових класів у створенні особистісно-орієнтованої моделі освіти в Новій українській школі</i>	209
Санковська Ірина Мечиславівна <i>Роль вчителя НУШ на шляху формування екологічних цінностей</i>	211
Степа Світлана Михайлівна <i>Формування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності в новому освітньому середовищі</i>	215
Таран Олена Віталіївна <i>Готовність вихователів закладів дошкільної освіти до формування природодоцільної поведінки дітей дошкільного віку</i>	218
Теряєва Лариса Анатоліївна, Італьяно Моніка <i>Мультимедійні технології – засіб ефективності сучасного уроку мистецтва</i>	221
Черпак Юрій Васильович <i>Форми, методи, прийоми – інструментарій для творчої самореалізації та самовдосконалення вчителя фізичної культури</i>	225
Шишова Інна Олексіївна <i>Розвиток гнучких соціально-психологічних навичок майбутніх логопедів у процесі навчальної діяльності</i>	228
Шопіна Марина Олександрівна <i>Використання можливостей арт-терапії на курсах підвищення педагогічної кваліфікації</i>	232
5. Інтегративний простір в освітньому процесі: виклики, знахідки, досягнення	
Волошко Тетяна Володимирівна <i>Проблема підготовки вчителів з дошкільного виховання до роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного простору</i>	234
Воротинцева Олена Олександрівна <i>Організація інклюзивного навчання дитини з порушеннями інтелектуального розвитку в ЗЗСО</i>	238
Дорошенко Наталія Леонідівна <i>Використання елементів арт-терапевтичних методик у роботі з дошкільниками, які мають особливі освітні потреби</i>	240
Зудова Людмила Вікторівна <i>Використання квест-технології в умовах інклюзивного ресурсного центру</i>	244
Кириленко Надія Василівна <i>Організація дистанційної форми навчання для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку</i>	248
Кравець Світлана Сергіївна <i>Крок на зустріч дитині: впровадження інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти</i>	250
Линькова Аліна Валентинівна, Фінгерман Орлі <i>Освітній процес дітей з особливими потребами: педагогічний аспект</i>	255

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У СТВОРЕННІ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ МОДЕЛІ ОСВІТИ В НОВІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

Полякова Олена Василівна, старша викладачка
кафедри дошкільної та початкової освіти ІПО
Київського університету імені Бориса Грінченка

***Анотація.** У статті висвітлені завдання вчителя початкової школи, щодо створення особистісно-орієнтованої моделі освіти на засадах нової української школи. Увага вчителів привертається до побудови уроку за особистісно-орієнтованим підходом.*

Ключові слова: суб'єктна модель, партнерська співпраця, особистісно-орієнтований підхід, індивідуалізація навчання, демократичне навчальне середовище.

Нова українська школа працює на засадах особистісно-орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує права дитини, її здібності, потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму [3, 17].

У центрі навчання в Новій українській школі є особистість учня, його потреби, мотиви, попередній досвід, здібності, активність, інтелект, індивідуально-психологічні особливості, ціннісні орієнтири.

Як зазначає І. Бех, що «особистісно-орієнтований підхід певною мірою ґрунтується на методологічних принципах західної гуманістичної психології: самоцінності особистості, глибокої поваги та емпатії до неї, врахування її індивідуальності тощо» [1, 4].

Сутнісними ознаками переходу від традиційної моделі навчання до особистісно-орієнтованого підходу є навчання й виховання особистості на засадах індивідуалізації, гуманізації, створення умов для саморозвитку й самоосвіти, осмисленого визначення своїх можливостей і життєвих цілей. На думку І. Зайченко, «особистісно-орієнтований підхід передбачає нову педагогічну етику, характерними рисами якої є взаєморозуміння, повага один до одного та співробітництво. При особистісно-орієнтованому підході модель, де вчитель – суб'єкт педагогічного впливу і керування, а учень – об'єкт, на який здійснюється вплив, замінюється на суб'єкт – суб'єктну модель, для якої типовими є рівноправне навчальне співробітництво вчителя й учнів, метою якого є засвоєння предметних знань, формування відповідних умінь та навичок як засобу саморозвитку особистості, становлення її як суб'єкта діяльності, формування життєвих компетентностей» [2, 248]. Комунікація з вчителем розглядається як співпраця з метою розв'язання навчальних задач. При цьому вчитель, виходячи з інтересів учня, рівня його знань і умінь, визначає мету знань, організовує, координує і мотивує учнів. В процесі розв'язання поставлених завдань учні можуть активно співпрацювати, що сприяє формуванню колективних відносин та реалізації комунікативного принципу навчання. При застосуванні особистісно-орієнтованого підходу обов'язковою умовою є те, що учень отримує задоволення від вирішення поставлених перед ним завдань. Окрім цього, учні навчаються оцінювати власні досягнення.

Завдання вчителя – скоординувати й спрямовувати діяльність учнів на формування комунікативних і навчально-пізнавальних потреб, вироблення узагальнених способів і прийомів навчальної діяльності, постановку й самостійне

вирішення конкретних навчальних завдань (пізнавальних, дослідницьких, проєктних), засвоєння нових знань, удосконалення вмінь в усіх видах діяльності тощо [5, 17].

Отже, за реалізації особистісно-орієнтованого підходу на уроці змінюється формат взаємодії вчителя й учня, що набуває суб'єкт-суб'єктної спрямованості, партнерської співпраці. Учитель виступає фасилітатором, координатором, а учень – активним учасником, співдіячем, співтворцем, суб'єктом освітнього процесу [4].

Реалізацію особистісно-орієнтованого навчання забезпечує урок, спрямований на створення необхідних умов для самореалізації кожного учня. Особистісно-орієнтований підхід передбачає створення на уроці найбільш оптимальних педагогічних умов для всебічного розвитку індивідуальної особистості учня з урахуванням його власних особливостей, можливостей, потреб, інтересів й надання необхідної допомоги в процесі особистісного зростання, власного активного учіння.

Урок за особистісно-орієнтованого навчання буде ефективним за умов дотримання і впровадження у практику основних ознак: забезпечення розвитку і саморозвитку особистості учня як суб'єкта пізнавальної та навчальної діяльності; урахування психолого-вікових особливостей, суб'єктного досвіду учня; вироблення власної мотивації учня до процесу активного учіння; здійснення чіткого цілевизначення не тільки вчителем, а і самим учнем; забезпечення реалізації власної рефлексії в учня і, в разі потреби, корекції його навчальних дій; застосування активних форм організації навчально-пізнавальної роботи комунікативно компетентісного спрямування; використання інноваційних методів, прийомів і засобів навчання; упровадження особистісно-орієнтованих ситуацій, тощо [5, 18].

Виклад навчального матеріалу має бути спрямований не лише на розширення обсягу знань, їх структурування й інтегрування, узагальнення предметного змісту, але й на постійне перетворення наявного суб'єктного досвіду кожного учня, забезпечувати можливість самоосвіти, саморозвитку й самовдосконалення, надавати право вибору видів і форм виконання завдань, способів навчальної діяльності, прийомів навчальних дій, допомагати корегувати й оцінити не лише результат, а й процес навчання. Завдання вчителя – не передавати учням власне розуміння певної інформації, а надати допомогу у розширенні та реструктуризації вже набутих знань під впливом одержаної нової інформації; у інтерпретації та розумінні нових явищ виходячи з того, що учні вже знали; стимулювати школярів брати активну участь у пошуках відповідей на власні запитання.

Важливим є планування педагогом навчального середовища таким чином, щоб воно забезпечувало індивідуалізацію навчання. Обладнання, навчальні матеріали, організація класу сприяють розвитку кожної дитини, а види діяльності відповідають інтересам і рівню розвитку дітей. На основі спостережень за дітьми педагог адаптує матеріали та види діяльності, щоб врахувати різні потреби та інтереси дітей. Індивідуалізація навчання дає можливість дітям розвиватися у власний спосіб. Демократичне навчальне середовище – це динамічне середовище, яке постійно змінюється, щоб враховувати інтереси кожної дитини та її рівень розвитку [4, 52].

Таким чином, впровадження особистісно-орієнтованої моделі освіти у початковій школі сприяє формуванню у школярів позитивного ставлення до навчання, розвиває вміння працювати в команді, групі та самостійно, забезпечує високу активність всього колективу, стимулює розвиток пізнавальних можливостей,

потребу спостерігати та досліджувати, сприяє ефективному спілкуванню та виробленню взаємної поваги між дітьми та дорослими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бех І. Д. Особистісно-зорієнтоване виховання : науково-метод. посіб. Київ: ІЗМН, 1998. 204 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка : підруч. 3-тє вид., допов. та. переробл. Київ: Ліра-К, 2016. 608 с.
3. Концепція Нової української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.
5. Сидоренко В.В. Концептуальні засади Нової української школи: ключові компетентності, ціннісні орієнтири, освітні результати. *Методист*. № 5. – травень.

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ НУШ НА ШЛЯХУ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

Санковська Ірина Мечиславівна, викладачка кафедри
дошкільної та початкової освіти ІПО
Київського університету імені Бориса Грінченка

***Анотація.** У статті розкрити проблемні питання провідної ролі вчителя Нової української школи у формування екологічних цінностей в учнів початкової школи. Важливості наявності екологічних цінностей у топі цінностей вчителя початкової школи та важливості їх розуміння по суті.*

Ключові слова: Нова українська школа (НУШ); роль вчителя; формування цінностей; сутність екологічної цінності; довкілля; учні початкових класів.

Вступ. Сучасний педагог – вчитель Нової української школи, створює умови для розвитку учня і його здібностей, допомагає творчо сприймати знання, працює над виробленням вмінь дитини самостійно мислити, мотивує до вивчення предметів. Учень має навчитися не тільки відповідати на запитання, а й вміти їх ставити і шукати на них відповіді.

Виробити в учня потребу і вміння навчатися впродовж життя може тільки той, хто сам постійно навчається, вміє і бажає цього. Таким чином, варто говорити про нові соціально-професійні ролі учителя – не як єдиного наставника та джерело знань, а як коуча, фасилітатора, тьютора, модератора та ментора в індивідуальній освітній траєкторії дитини [5].

Мета дослідження. У своїй діяльності вчитель має навчити дітей багатьом важливим речам: активності, навичкам співпраці в команді, стимулювати до саморозвитку та самовдосконалення. Ідея Нової української школи передбачає серед засадничих стовпів освіти майбутнього виховання, що ґрунтується на цінностях. На відміну від предметних знань певна цінність може успішно впроваджуватися у людській свідомості лише наскрізно, через настановлення й особистий приклад.

Цінностей не можна навчитися, їх можна тільки пережити. Неможливо уявити вчителя, батька чи матері дитини, які б могли якісно передати ціннісну життєву